

PAGRINDINIAI LIETUVOS VISUOMENĖS PILIETINĖS GALIOS INDEKSO RODIKLIAI 2016 M.

Pagal 2016 m. gruodžio mėnesį atliktos reprezentatyvios visuomenės apklausos rezultatus apskaičiuotas 2016 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas paaugo 3,6 punkto ir siekia 37,0 balus (indekso vidutinė reikšmė 2015 m. – 33,4). Labiausiai šį pokytį lėmė vienos iš sudedamųjų indekso dalių – pilietinės įtakos suvokimo visuomenėje – augimas: pilietinės įtakos suvokimo indeksas pernai paaugo 10,5 punkto ir siekia 55,2 balų (vidutinė šio indekso reikšmė 2015 m. – 44,7).

Panašus pilietinės įtakos suvokimo augimas visuomenėje per pastarąjį dešimtmetį stebėtas tik 2013 m. (iki 52,1 balų) ir sietinas su didžiule visuomenės aktyvinimo kampanija žemės referendumo kontekste bei sėkmingai gyventojų surinktais daugiau nei 300 000 parašų referendumo organizavimui. 2016 m. labiausiai augo gyventojų tikėjimas asmenine, visuomeninių organizacijų bei bendruomenių, verslininkų ir žiniasklaidos atstovų įtaka valstybėje priimamiems sprendimams (atitinkamai 0,74, 0,67, 0,63 ir 0,51 balų pokyčiai).

Nors 2016 m. pilietinės įtakos suvokimo indekso vidurkiai paaugo visose amžiaus grupėse, tarp jaunesnių gyventojų įtakos suvokimas augo dar labiau nei tarp vyresnių: įtakos indeksas 60-75 m. amžiaus grupėje paaugo 8,1 punkto, 50-59 m. amžiaus grupėje – 7,7, 40-49 m. – 7,0, 30-39 m. – 10,5, o 15-29 m. amžiaus grupėje – jau pusantro karto daugiau nei tarp vyriausiųjų - 13,6 punkto.

Tiesa, tokio bendrojo pilietinės galios indekso paaugimo tendencijos tvarumu verstų abejoti tai, jog be pilietinės įtakos suvokimo šoktelėjimo, kas gali būti siejama su 2016 m. LR Seimo rinkimų rezultatais, kitos sudedamosios pilietinės galios indekso dalys – realus ir potencialus pilietinis aktyvumas, pilietinės veiklos rizikų vertinimas – 2016 m. praktiškai nepakito. 2016 m., lyginant su 2015 m., Lietuvos gyventojai kiek aktyviau neatlygintinai dalyvavo visuomeninėje ar pilietinėje kampanijoje (8 proc. lyginant su 5 proc. 2015 m.), šiek tiek aktyviau pirkė (11 proc. lyginant su 8 proc. 2015 m.) ar boikotavo (12 proc. lyginant su 9 proc. 2015 m.) kokios nors firmos arba šalies produktus dėl etinių (moralinių) ar politinių motyvų. Kiek pasyviau dalyvauta aplinkos tvarkymo talkose (37 proc. lyginant su 41 proc. 2015 m.), šiek tiek rečiau pasirašytos peticijos ne internetu (7 proc. lyginant su 11 proc. 2015 m.). Kaip ir ankstesniais metais, iš 19 tirtų veiklų gyventojai aktyviausiai ištraukia į aukojimą labdarai (42 proc.), dalyvavimą aplinkos tvarkymo talkose (37 proc.) bei dalyvavimą vietos bendruomenių veikloje (27 proc.).

Padidintos 15-29 m. respondentų imties dėka tyrime apskaičiuota jaunimo 2016 m. pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė – 42,5 – yra 5,5 punkto didesnė nei visos visuomenės. Lyginant su visa visuomene, jaunimas labiausiai išsiskiria savo pilietinės įtakos vertinimu (jaunimo pilietinės įtakos suvokimo indeksas dar 11,1 punkto didesnis nei visos visuomenės), taip pat yra kiek labiau nusiteikęs veikti visuomenėje kylant įvairioms problemoms (ypač politinės problemos atveju – 11 proc. mažiau jaunimo nei visos visuomenės tokios problemos atveju liktų nuošalyje, 8 proc. daugiau jaunimo sutiktų prisidėti prie problemos

PILIE TINĖS VISUOMENĖS INSTITUTAS

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva

sprendimo, 6 proc. daugiau – patys inicijuotų veiksmus problemai spręsti), jaunimas aktyviau nei visa visuomenė dalyvauja pilietinėse ir politinėse veiklose.

JAUNIMO PILIETINĖS GALIOS YPATUMAI

2016 m. Pilietinės galios indekso tyrime išskirtinis dėmesys skirtas jaunimui ir jo pilietiniam aktyvumui bei nuostatoms. Padidinta jaunimo imtis leidžia pažvelgti į pilietinės galios skirtumus tarp skirtingų jaunimo kategorijų. Bendrai imant, didžiausia pilietinė galia pasižymi 25-29 m. jaunuoliai. Analizė parodė, kad toks šios grupės išskirtinumas susijęs ne tik su amžiumi, bet ir su santykinai aukštu išsimokslinimu ir geresne socialine padėtimi – šioje amžiaus grupėje visos visuomenės kontekste daugiausia žmonių su aukštesniu išsilavinimu bei dirbančių specialistais arba tarnautojais. Žvelgiant grynai į amžiaus įtaką, ypač išsiskiria 15 – 19 m. jaunuolių grupė: kontroliuojant kitus veiksnius, tokius kaip lytis, tautybė, išsimokslinimas, pajamos, gyvenamoji vieta, matyti, kad mokyklinis amžius statistiškai reikšmingai didina savo įtakos vertinimą ir mažina grėsmių, galinčių kilti pilietiška aktyviems žmonėms, pojūtį.

Tyrimas taip atskleidė, kad jaunimo pilietinė galia itin stipriai koreliuoja su jų mokymosi vidurinėje mokykloje rezultatais: vienu balu didesnis pažymių vidurkis padidina pilietinę galią vidutiniškai 2,5 balo, o pilietinio aktyvumo indeksą – net 6,5 balo. Kaip ir visoje visuomenėje, jaunimo pilietinę galią itin didina dalyvavimas visuomeninėse organizacijose: kuo daugiau įvairių tipų organizacijose dalyvauja jaunuoliai, tuo didesnė jų pilietinė galia, o ypač – dalyvavimas įvairiose pilietinėse veiklose.

Pavyzdžiui, jaunimo, kuris dalyvauja ar yra dalyvavęs įvairių jaunimo organizacijų veiklose pilietinė galia yra didesnė. Dalyvavimo įvairiose jaunimo organizacijose patirtį turi 36 proc. šalies jaunų gyventojų, nors, taip pat svarbu pastebėti, kad šios patirties turėjimas yra nevienodai pasiskirstęs skirtingose socialinėse ir demografinėse jaunimo grupėse (dažnesnis tarp šiek tiek vyresnių kartų jaunimo, labiau išsimokslinusių, gyvenančių didmiesčiuose, labiau pasiturinčiuose namų ūkiuose). Jaunimo, kuris šiuo metu dalyvauja jaunimo pilietinėse organizacijose pilietinės galios indekso reikšmė (58,1) yra net 20 balų didesnė, už tų jaunų Lietuvos gyventojų, kurie niekada neturėjo tokios dalyvavimo patirties (38,0). Taip pat, tyrimo duomenys atskleidžia, kad net jeigu jaunuoliai šiuo metu ir nebedalyvauja jaunimo organizacijų veiklose, tačiau anksčiau dalyvavo, jų pilietinė galia (46,9) vidutiniškai yra didesnė beveik 10 balų, nei nedalyvavusių jaunimo organizacijų veiklose.

Taip pat stebimas teigiamas ryšys tarp jaunimo pilietinės galios ir dalyvavimo popamokinėse, neformaliojo ugdymo veiklose tiek mokykloje, tiek už mokyklos ribų. Tokioje veiklose yra dalyvavę 78 proc. 15 - 29 metų šalies gyventojų, iš jų net 39 procentai dalyvavo popamokinėse, neformaliojo ugdymo veiklose tiek mokykloje, tiek už jo ribų. Dalyvavo patirtis priklauso nuo namų ūkio, kuriame gyvena jauni žmonės, gerovės bei gyvenamosios vietos. Jaunimo, kuris nedalyvavo tokiose veiklose, pilietinės galios indeksas tesudaro 36,1, dalyvavusių bent vieno tipo popamokinėje veiklose (meno, sporto, inžinerinėje-technologinėje, gamtos ir tikslųjų mokslų, diskusijų, debatų ir pilietinių iniciatyvų klubų veiklose, turizmo, kraštotyros, etnokultūrinėje veiklose) – 38,4, dvejose - 44,3, trijose – 48,0, o keturiose ar daugiau – 49,7.

PILIE TINĖS VISUOMENĖS INSTITUTAS

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva

Didelę įtaką jaunimo pilietinei galiai turi jų įsitraukimas ir dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Per pastaruosius metus savanoriška veikla užsiėmė 16 proc. 15 - 29 metų Lietuvos gyventojų, jų pilietinės galios indekso reikšmė yra 51,8. Dar 18 proc. jaunimo turi tokios dalyvavimo praeities ankstesniais metais. Šių jaunų žmonių pilietinės galios indekso reikšmės atitinkamai yra 49,1. Savanoriškoje veikloje dalyvavusio jaunimo pilietinės galios indekso reikšmės daugiau nei dešimt balų yra didesnės nei jaunimo, kuris neturi savanoriavimo patirties.

Apklausoje respondentų klausta ir to, kaip jie vertina dabartinį moksleivių pilietinio ugdymo veiksmingumą. Vidutiniškai pilietinis ugdymas mokykloje buvo įvertintas 6 balais skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia „visiškai neveiksmingas“, o 10 – „labai veiksmingas“. Pastebėtina, kad nors patys moksleiviai pilietinį ugdymą įvertino santykinai geriau (vidutiniškai beveik 7 balais) nei vyresni respondentai, tačiau geriau besimokantys arba pilietiškai aktyvesni moksleiviai pilietinio ugdymo veiksmingumą vertino gerokai kritiškiau nei prasčiau besimokantys ar turintys mažesnę pilietinę galią. Kartu šie duomenys atkreipia dėmesį į pilietinio ugdymo tik pamokų metu nepakankamumą bei neformalaus pilietinio ugdymo bei dalyvavimo visuomeninių organizacijų veikloje svarbą jaunimo aktyvumui bei pilietinei galiai stiprinti.

Lietuvos pilietinės galios indeksą pagal mokslininkų prof. dr. Ainės Ramonaitės, dr. Rūtos Žiliukaitės ir dr. Mindaugo Degučio parengtą metodiką Pilietinės visuomenės institutas matuoja nuo 2007 metų.

Pilietinės galios indekso tyrimai yra grįsti reprezentatyviomis Lietuvos visuomenės apklausomis. 2016 m. gruodžio mėn. tokią apklausą tyrimui atliko rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija „Spinter tyrimai“.

2016 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indekso tyrimą rėmė LR Švietimo ir mokslo ministerija.

Daugiau informacijos: Ieva Petronytė, ieva@civitas.lt, tel. 8 672 21668.

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva
Tel. +370 673 48170, civitas@civitas.lt, www.civitas.lt.